

הלכות ברכת הפירות ריג'ריד תקצט

ה"ה בברכות המצות^{טז} כשכולם מקיימים המצוה ביחד^{טז} כגון שמיעת קול שופר^{טז} או מגילה מצוה שאחד מברך לכולם בין התוקע או הקורא בין אחד מן השומעים וכן אם יושבים בסוכה אחת.

אבל אם רצו לקיים כל אחד המצוה בפני עצמו ולברך לעצמן הרשות בידם כגון שיקרא כל אחד המגילה לעצמו אם אין שם עשרה^{טז} או שיתקע לעצמו וכו' מ טוב שיקרא אחד לכולם לקיים ברב עם הדרת מלך^{טז} אע"פ שאין חיוב בדבר שאין לחייב אדם שיקיים המצוה המוטלת עליו ע"י שליח כשיכול לקיימה בעצמו^{טז} וכן בקדושה והבדלה וכל כיוצא בהן:

ז וכל זה כשכל אחד מקיים מצוה שלימה אבל אם בין כולם נעשית מצוה אחת שלימה אחד מברך לכולם בכל ענין ואין רשאים לברך כל אחד לעצמו כגון בני ביתו של בעל הבית שבודקין את החמץ בחדר הבית שלא נשלמה המצוה ולא יצא ידי חובת ביעור חמץ עד שיבערנו מכל הדרו^{טז}

(ואפילו רבים שעושים מצוה אחת שלימה לאדם אחד שכולן מוטלות עליו חובה כגון שמפרישין חלה מעיסותיו^{טז} או קובעים מזוזות בפתחיו או מלין את בניו בשעה אחת^{טז} אין רשאים לחלק אלא צריכין לעשות ביחד כדי שיברך אחד לכולם שכיון שלא יצא ידי חובת מצוה זו עד שיעשה כולם הרי לא נגמר המצוה עד שיעשה כולם ולכן די בברכה אחת ואסור לגרום ברכה שאינה צריכה).

(אבל אם מלין ב' תינוקות של ב' בני אדם רשאים לחלק ולמולם בזה אחר זה ולברך כל אחד לעצמו ונכון לעשות כן מטעם שנתבאר ביו"ד^{טז}):

רי"ד בכל ברכה צריך שיהיה שם ומלכות וכו' ב' סעיפים:

א כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה^א וכל ברכות הפותחות בברך צריך לומר גם מלכות בפתחתן^ב ואם לאו לא יצא חוץ מברכה ראשונה של תפילת יו"ה שאינה הוראה על הנאה או מצוה אלא על תביעת צרכיו של אדם כדי שיסדר שבחיו של מקום

עד ע"י מ"א סי' תרכ"א [א"ח"ל תרי"ט] ס"ק ג' וסי' תרצ"ט ס"ק י"ח.

ע"ה ע"י' נוהלך בפרסם (לרבונו אשר ב"ר חיים) שער מ ה"י"ב סי' ט"ה, ונה"ר ישאל שבשול"ת מבי"ש ח"א סי' ק"ב. ונפרישים כן בתוספתא ברכות פ"ו ה"ב וראה אהלי שם ח"ג ע' ע"ד.

ע"ה שו"ע סי' תקפ"ה. ע"ה תשב"ץ סי' קעה. אהרות חיים ה"ל מגילה ופורים סי' כ"ה. שו"ע סי' תרפ"ט ס"ד.

ע"ה ח"א סי' תרפ"ט ס"ק י'. וכן שאחד יקרא לכולם מגילה מצוה שם אחד יברך לכולם, ומג"ל וראה הע"ב תש"מ ע' 461. תשס"ב ע' 48.

ע"ה שו"ע סי' תלב ס"ב. וע"ה ח"י ס"ק י"א. וע"ה לקמן שם.

פ"ה (ובסי' תקפ"ה סי' ט') ובקור"א שם ס"ק ב', שפסק ברעת הח"י הנ"ל (ועלילת שבת ואלה וצ"א בסי' תקפ"ה), שכיון שהמשלח כבר יצא בברכה אין עליהם חיוב ברכה כלל. וע"ה לקמן סי' רנ"ג בקור"א ס"ק ה', המעם שכאן ובסי'

רס"ג סמ"ו הביא דעת המסורים שכל אחד טוהם חיוב בברכה על קיום המצוה משמע ערבות (אלא שנפטרם בשמיעת הברכה). וראה הע"ב תשנ"ז ע' 89.
פ"ה ע"ה לקמן סי' תנ"ו ס"ד: ונהגו שמגבל עיפה ועיפה מפרשת אשה אחרת ומברכת לעצמה. אהלי שם ח"ג ע"ה ק"ג. וראה ש"ת צנח צדק חו"ה סי' רל"ה. ונר"ח המ"ו ע"ה קל"ד וא"ל. הע"ב שם.
פ"ה שו"ת הרא"ש כלל כ"ו ס"ד בשם רבינו שמחה. מור וש"ע יו"ד סי' רס"ה סי' ט"ה. וע"ה שם ספק"ו בשם הר"ש ל.

סימן רי"ד

א רב בברכות מ, ב. מור וש"ע.
ב ר' יוחנן בברכות שם. תוס' שם ה"ה אצה. שכלי הלמק רס"י קס"ה. פסקי רי"ד ברכות שם. פסקי ריא"ז ברכות פ"ו ה"ג אות ד'. שלמי נגמרים (כח, ב אות ב.). ראה לעיל סי' ו' ס"ו. סי' ס' מ"ג. וראה מי"מ מציונים.
ג שאין בה מלכות. ברכות א, א. רס"י שם ר"ה דלית.

הלכות ברכת הפירות וידרמטו

ואח"כ יתפלל לפיכך לא תיקנו בה מלכות וכן בברכות מעין שבע שבליל שבת הואיל ופתוחתה היא מעין ברכה ראשונה של תפילה י"ח^ה:

ב אפילו אם לא דילג אלא תיבת העולם לבר צריך לחזור ולברך שמלך לבדו אינו חשוב מלכותו (כי אין לו ביאור כלל בלא תיבת העולם שהוא סמוך עליה שאת"ל שהוא מוסב על תיבת אלהינו כלומר שאלהינו הוא מלך אין זו כוונת חכמים שתיקנו מלכות בברכות אלא שיהיה מוסב על ברוך שבתחלת הברכה כלומר ברוך מלך העולם שהרי מסיים שהכל כו' או אשר כו' או שעשה כו' שכל זה מוסב על ברוך וכשאינו אומר העולם אינו מוסב על ברוך אלא תיבת ה' אלהינו אבל מלך נשאר לבדו אלא א"כ היה אומר המלך ואת"ל שמלך מוסב למטה מלך שעשה כו' או מלך שהכל כו' גם זו אינה כוונת חכמים במטבע הברכות אלא ששאר הברכה יהא מוסב על השם שהוא עיקר הברכה ולא על מלך לבדו^י):

רמז עניינת אמן אחר הברכות וכו' ה' סעיפים:

א העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה מגונה^א אלא א"כ ברוך שתי ברכות או יותר^ב שיש אחיהו לזו בזה עונה בסוף כולן אמן^ג כמ"ש בסמ"ח נ"ד ויש חולקין גם בזה^ד כמו שנתבאר שם וכן מנהג מדינות אלו ואין לשנות המנהג^ה.

ואחר ברכה אחרונה של פירות וכיוצא בהם לדברי הכל אינו עונה אמן אחר ברכת עצמו כי אין לה אחיהו עם ברכה ראשונה שהרי רשאי להפסיק ולדבר בינתיים ואינו רומה לישתבח שיהא ברכה אחרונה אחר פסוקי דזמרה ויש לה אחיהו עם ברכה ראשונה שהוא ברוך שבת^ו לפי שאסור להשיח באמצע פסוקי דזמרה כמ"ש שם^ז:

ב אבל אחר ברכת אדם אחר מישראל חובה לענות אמן^ח אע"פ שהוא אינו מחויב בברכה זו כלל^ט ואפילו לא שמעה מתחלתה ועד סופה אלא סופה בלבד^י או אפילו לא שמעה כלל רק שהוא יודע איוו ברכה היא שלא תהא אמן יתומה כמ"ש בס' קב"ד^{יא}.

אבל נכרי המברך ברכה מן הברכות שתקנו חכמים אין עונים אחריו אמן אלא א"כ שמע כל הברכה מפיו^{יב} וכוחים עשאו כנכרים לכל דבריהם^{יג} אבל אחר מין דהיינו האדוק לעבודה וזה^{יד} אסור לענות אמן אפילו שמעו כל הברכה מפיו^{טו} (לפי שסתם מחשבת

ד רוקח מ' שמח לבוש מ"ו.

ה ח' חלקמן מ' רמב"ם וראה תוס' שם.

ו תוס' שם. ש"ע. וראה לעיל מ' קמ"ט מ"ג וש"נ.

ז ראה משנה ברורה בבואור הלכה ד"ה ואפי' לא דילג. מחשבת חיים ע' קמ"ב.

סימן רטו

א ברייתא ברכת מה ב.

ב רמב"ם הל' ברכות פ"א המ"ו. מור וש"ע מ"א.

ג דב"ח. הבא בב"י.

ד סעף א וש"נ.

ה תוס' שם ו"ה דא. מרדכי שם רמז קס"ב. רמ"א מ"א.

ו רמ"א שם. לבוש ב"ח.

ז מ"א מ"ק א.

ח ברע"ל מ' נא מ"ד וש"נ.

ט חסונה ברכות נ"א. ב. רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ג. ש"ע

מ"ב. מ"ז מ"ק ב. וראה גם לעיל מ' קמ"ט מ"מ. ושם

מבואר פירושו. וראה גם לעיל מ' קמ"ט מ"ג.

י גמ' ברכות נ"ג. נ"ב. ש"ע שם. וז"ה לעיל מ' קמ"ט מ"א וש"נ.

יא רש"י במשנה שם. פסקו ר"ד ברכות נ"ג. ב ד"ה ענין.

ישנה מקובצת שם ר"ה אמוקנא. אליה רב מ"ק ב.

יב סעף א וש"נ.

יג רמזו יונה ברכות נ"א. ב ד"ה כל. רמ"א מ"ב.

יד מ"א ברע"ל רמ"א שם.

טו רש"י גיטין נ"ה. ב ד"ה מין.

טז רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ג. ש"ע שם (לענין

אפקורוב. וראה ש"ך י"ד מ' רמ"א מ"ק א דהיינו מין).